

Innst. 368 L

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:128 L (2010–2011)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Vigdis Giltun, Laila Marie Reiertsen og Kari Kjønås Kjos om endringer i folketrygdloven (en likestilt finansieringsordning av førerhunder og servicehunder)

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endring i folketrygdloven (en likestilt finansieringsordning av førerhunder og servicehunder)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 6-3 bokstav c) skal lyde:

til hold av førerhund eller servicehund

§ 10-7 første ledd bokstav d) skal lyde:

førerhund eller servicehund

II

Loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.»

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 14. april 2011 om statsrådens vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 5. mai 2011 følger vedlagt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Linnea Brandvik, Thor Erik Forsberg, Steinar Gullvåg, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, lederen Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen, fra Høyre, Sylvi Graham og Torbjørn Røe Isaksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, fra Senterpartiet, Geir Pollestad, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til at saken om servicehunder har vært diskutert i komiteen gjentatte ganger i forbindelse med budsjettbehandlinger. Det legges vekt på at servicehunder kan bidra til å gi eierne bedre livskvalitet og økt selvstendighet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er innforstått med de utfordringer servicehundprosjektet gir både når det gjelder regelverket og med hensyn til å få nok deltakere for å få prosjektet realisert. Flertallet er tilfreds med at tiltaket ble styrket i forbindelse med behandlingen av Prop. 1 S (2010–2011), jf. Innst. 15 S (2010–2011). Prosjektet er igangsatt, og de nødvendige økonomiske rammer er på plass slik at prosjektet kan ha nødvendig antall hunder, og man får evaluert tiltaket på en god måte.

Komiteen viser til at en enstemmig arbeids- og sosialkomité har bedt om å overføre ubrukte midler fra 2010 til 2011 til erstatningshunder i de to prosjektene som ble finansiert av ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til statsrådets svarbrev når det gjelder videre fremdrift av prosjektene. Det er viktig å få en grundig vurdering av nytten av tiltaket. Det er også viktig at en under evalueringen vurderer effekter som deltakelse i arbeid, samfunns- liv og fritid, selvstendighet i hverdagen, mindre behov for andre hjelpetjenester, opplevd trygghet og livskvalitet og liknende.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil avvente en evaluering for å få nærmere kunnskap om brukernes nytte av servicehunder, og ser frem til at statsråden kommer tilbake til Stortinget på en egnet måte, etter at prosjektene er gjennomført og evaluert.

Dette flertallet foreslår at representantfor- slaget vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at finansiering av servicehunder har vært tema i forbindelse med komiteens budsjett- behandlinger de senere år. Dette har, slik disse medlemmer ser det, skapt stor usikkerhet rundt spørsmålet om erstatningshunder til de som i dag har nytte av slike hunder. Uforutsigbarheten fører også til at det ikke avles og trenes hunder til formålet, noe som er viktig for å kunne erstatte en hund som må avslutte sin tjeneste på grunn av alder/skade eller sykdom. Det legges vekt på at servicehunder kan bidra til å gi eierne bedre livskvalitet og økt selvsten- dighet.

Disse medlemmer mener det er viktig å til- dele hunder til dem som har størst nytteverdi av tje- nesten. På samme måte som for førerhunder vil det være en behovsvurdering før tilståelse av service- hund.

Komiteens medlemmer fra Frem- skrittspartiet viser til at de positive virkningene av å ha servicehund viser seg først over tid, og mener derfor at det ikke vil være riktig å stille krav om at brukeren skal gi avkall på omsorgstjenester som en motytelse for å få servicehund. Disse medlem- mer mener det er nyttig å evaluere hvilken betyd- ning servicehunden har for de som har hatt slike hun- der i flere år. Erfaringer brukerne har meddelt komiteen, viser at flere av dem har kommet tilbake til

arbeidslivet eller økt sine stillingsprosjenter. Dette ville de ikke klart uten sin firbente assistent. Det er også tilfelle der institusjon ville vært alternativet, noe som ville gitt brukeren en uverdigg tilværelse som også rent økonomisk koster det mangedobbelte av en servicehund. Det finnes også erfaringer og evalueringer fra andre land som disse medlemmer mener burde benyttes til å se hvordan hundene kan være til nytte.

Disse medlemmer er kjent med at det hvert år vil være behov for å skifte ut minst 5 hunder til dagens brukere. Så lenge servicehunder ikke er en fast ordning med forutsigbarhet, skaper dette stor usikkerhet, og nye hunder blir ikke kjøpt inn og trent til å overta oppgaven i tide.

Det å miste servicehunden, og dermed den bistand den gir i hverdagen, vil påvirke brukerens selvstendighet, funksjonsnivå, helse, aktivitetsnivå, jobbsituasjon og deltakelse i yrkesliv og samfunns- liv for øvrig. Disse medlemmer mener det er viktig å se hundens betydning for helhetsperspektivet i hele livssituasjonen, og kan ikke se det som realistisk at det pågående prosjektet skal gi en fullverdig evaluering etter at noen brukere har hatt ordningen i 2 år.

Disse medlemmer er kjent med de utfordringer dette prosjektet gir både når det gjelder regel- verket og med hensyn til å få tilstrekkelige deltakere for å få prosjektet realisert på tross av at 60–70 søkere ikke fikk hund den gangen dagens brukere fikk tildelt sin. Tiltaket ble styrket i forbindelse med behandlingen av Prop. 1 S (2010–2011), jf. Innst. 15 S (2010–2011). Disse medlemmer mener at prosjektet kan gjennomføres med et nødvendig antall hunder for å innhente enda mer erfaring, og vil vektlegge at brukerorganisasjonen skal delta med brukerkompe- tanse. Slik disse medlemmer ser det, vil nytteef- fekten av at ordningen lovbestemmes på linje med førerhunder, først vise seg en tid etter at ordningen er innført, og det er først da man kan gjøre en fullverdig evaluering.

Disse medlemmer er kjent med at Funk- sjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) har søkt og fått midler fra ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering til et prosjekt om såkalte «assistansehunder». FFO bruker dette begrepet om en type hunder som ikke må forveksles med servicehunder. Kostnadene ved denne hundetypen er betydelig lavere, men disse hundene har en annen type opplæring, og det er der- for ikke hunder av servicehund-/førerhundkvalitet som skal utprøves i dette prosjektet.

Komiteens medlemmer fra Frem- skrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener det er uheldig at brukerne som mis- ter sine hunder i løpet av 2011, har måttet vente flere

måneder ut i året før nye hunder kunne bestilles og trenes.

Disse medlemmer fremmer på bakgrunn av erfaringene fra brukerne som i dag har servicehunder, samt de erfaringene som kan innhentes fra andre land i Europa, som for eksempel Nederland og England, hvor servicehunder tildeles på lik linje med førerhunder, følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endring i folketrygdloven (en likestilt finansieringsordning av førerhunder og servicehunder)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 6-3 bokstav c) skal lyde:

til hold av førerhund eller servicehund

§ 10-7 første ledd bokstav d) skal lyde:

førerhund eller servicehund

II

Loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Vedtak til lov

om endring i folketrygdloven (en likestilt finansieringsordning av førerhunder og servicehunder)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 6-3 bokstav c) skal lyde:

til hold av førerhund eller servicehund

§ 10-7 første ledd bokstav d) skal lyde:

førerhund eller servicehund

II

Loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:128 L (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Vigdis Giltun, Laila Marie Reiertsen og Kari Kjønaas Kjos om endringer i folketrygdloven (en likestilt finansieringsordning av førerhunder og servicehunder) – vedlegges protokollen.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 27. mai 2011

Robert Eriksson

leder

Kari Henriksen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeidsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 5. mai 2011

Representantforslag 128 L (2010–2011) fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Vigdis Giltun, Laila Marie Reiertsen og Kari Kjønaas Kjos om endringer i folketrygdloven (en likestilt finansieringsordning av førerhunder og servicehunder)

Det vises til ovennevnte representantforslag. Forslagsstillerne mener at servicehunder for personer med fysisk bevegelsesnedsettelse (rullestolbrukere, personer med nakkeskader mv.) eller anfallssykdommer vil kunne være av vesentlig betydning for funksjonsevne i arbeidslivet og/eller dagligliv, og bør derfor kunne tilstås som hensiktsmessig og nødvendig hjelpemiddel på lik linje med førerhunder for blinde og svaksynte.

Jeg vil i det følgende redegjøre for bakgrunnen for det pågående servicehundprosjektet og det videre arbeidet med saken, herunder spørsmålet om servicehund bør bli en permanent ordning.

Servicehundprosjekt i offentlig regi

Servicehund har fram til nå ikke vært et offentlig tilbud i Norge. Det at noen brukere har hatt servicehund, skyldes at stiftelsen Helse og rehabilitering ved hjelp av EXTRA-midler fra Norsk Tipping fra 2001 til 2006 finansierte to servicehundprosjekter (totalt 8 mill. kroner) i regi av Norges Blindforbund og Norges Handikapforbund. Utover å stille midler til disposisjon for evaluering i etterkant, hadde offentlige myndigheter ikke noen direkte rolle i gjennomføringen av disse prosjektene. Det ble i denne prosjektperioden tildelt 29 hunder.

Arbeids- og velferdsdirektoratet og daværende Sosial- og helsedirektoratet, fikk i oppgave å gjennomføre en kartlegging og vurdering av nytte og behov for servicehunder med utgangspunkt i de hundene som var i bruk i de to tidligere prosjektene. Oppdraget ble gitt til Econ Pöyry, men gav ikke klare nok konklusjoner om servicehunders betydning i forhold til nytte og behov.

Etter folketrygdloven §§ 10-5 (arbeid) og 10-6 (dagligliv) er det et krav om at funksjonsevnen er vesentlig og varig nedsatt grunnet sykdom, skade eller lyte. Videre er det et vilkår for tilståelse av ytelse etter §§ 10-5 og 10-6 at ytelsen/tiltaket er *nødvendig og hensiktsmessig*. Vurderingen av om stønaden eller tiltaket er nødvendig og hensiktsmessig er en rettslig standard. Det vil si at vurderingen alltid vil være avhengig av utviklingen i samfunnet. Vilkårene

er kumulative, dvs. at begge vilkårene må være oppfylt. Dersom andre tiltak eller rimeligere hjelpemidler kan benyttes, anses ikke det omsøkte hjelpemiddelet eller tiltaket som nødvendig. Folketrygdens ytelse skal komme i tillegg til, og ikke i stedet for, ytelse som kommer inn under ansvarsområdet i annen lovgivning, se folketrygdloven § 10-17. Det må videre være en årsakssammenheng mellom den sykdommen den enkelte har og behovet for hjelpemiddelet eller tiltaket/ytelsen. Arbeids- og velferdsdirektoratet og daværende Sosial- og helsedirektoratet konkluderte blant annet ut fra dette med at det ikke burde opprettes en ordning for folketrygdfinansierte servicehunder.

Et flertall i arbeids- og sosialkomiteen på Stortinget ba høsten 2008 Regjeringen om å igangsette et forsøk i offentlig regi med servicehunder og bevilget 3 mill. kroner til formålet for budsjettåret 2009. Samme år ble det etablert et forsøk i regi av Arbeids- og velferdsdirektoratet og Helsedirektoratet. Det har imidlertid tatt mer tid enn opprinnelig forutsatt å rekruttere brukere til forsøksordningen, og det er følgelig ikke brukt midler på forsøket i 2009 og 2010. I forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2011 så et flertall i arbeids- og sosialkomiteen behov for styrke prosjektet økonomisk for å sikre et tilstrekkelig antall hunder i det pågående prosjektet, og for å gi et bedre grunnlag for en god evaluering av tiltaket. Forsøket ble på denne bakgrunn styrket med 2 mill. kroner, slik at bevilgningen til forsøket økte til 5 mill. kroner i 2011.

Rekrutteringen av brukere har som nevnt tatt lengre tid og vært mer utfordrende enn opprinnelig forutsatt. Dette har mellom annet sammenheng med at dette er en forsøksordning som har vært lite kjent og som relativt få har sett nytteverdien av. Det er nå etablert et samarbeid med hundeskolene "Veiviseren", som tilbyr hunder. Pr. dags dato er 2 brukere rekruttert og under opplæring for å få tildelt hund, samt at 2 brukere utredes nærmere. I tråd med de føringer som følger av stortingsflertallets merknader er retningslinjene for forsøket nå justert slik at det kan rekrutteres kandidater direkte fra brukerorganisasjonene. Det koster 450.000 – 500.000 kroner å trene opp en servicehund, og det er følgelig viktig å sikre at disse pengene blir brukt på en best mulig måte. I retningslinjene for forsøket er det derfor vektlagt å få en grundig sluttevaluering med hovedfokus på servicehundens konkrete nytte i forhold til bedring av funksjonsevnen i dagligliv og arbeidsliv, og i hvilken

grad denne bistanden erstatter og/eller supplerer offentlige tjenester som bruker ellers ville ha fått. Jeg mener det er riktig å avvente denne evalueringen før vi tar stilling til om en ordning med servicehund i offentlig regi bør gjøres permanent.

Erstatningshunder

Flertallet i arbeids- og sosialkomitéen ba i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet 2011 om at overførte midler fra 2010 knyttet til forsøket omtalt ovenfor skulle benyttes til erstatningshunder til personer som deltok i de to servicehund-prosjektene som ble finansiert av stiftelsen Helse og rehabilitering fra 2001 til 2006. Avhengig av Stortingets endelige godkjenning i forbindelse med behandlingen av revidert statsbudsjett for 2011, har departe-

mentet bedt Norges Blindforbund (NBF) om å ta ansvar for å forvalte tildelingen av 3 mill. kroner til erstatningshunder, herunder vurdere hvordan foreningen Norske Servicehunder eller andre brukerrepresentanter eventuelt skal involveres i det videre arbeidet.

Jeg har forståelse for at servicehundbrukere opplever at hundene gir mening og økt livskvalitet. Ut i fra lovens krav er det imidlertid behov for en klarere dokumentasjon av hundens nytteverdi for den enkelte utover dette. Etter at prosjektet er gjennomført og evaluert, tar jeg sikte på å komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en vurdering av om servicehunder er en ordning som bør finansieres av det offentlige.

